

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. I. Ljubljana, 1. prosinca 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: Štiri in trideseto leto. — A. Žumer: Zavetišče pravno zanemarjenim otrokom. — E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko. — Cesarska pesem. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štiri in trideseto leto.

Kakor smo že v zadnji številki lanskega leta naznanili, nastopi „Učit. Tov.“ svoje štiri in trideseto leto v novi obliki. Potezal se bode list v novem letu za interese „Slovenskega učiteljskega društva“ in slovenskega učiteljstva sploh v tem zmislu, kakor doslej. Uzrok, da se je premenila oblika, je bil ta, da je bila dosedanja oblika prevelika, osobito prevelika za ponatiske, kateri so se težko uvrščali med druge knjige v knjižnicah. Poleg tega je v preteklem letu „Didaktika“ listu vzela toliko prostora, da se je mnogo druge tvarine moralo odložiti in je list vsled tega imel premalo beriva. Sedaj je oblika manjša, da pa list ne bode okrajšan, imela bode vsaka številka redno prilogo štirih strani tako, da bode list obsezel $1\frac{1}{4}$ pole. Na to prilogo se bode tiskala „Pedagogiška knjižnica“, katero je začelo izdavati „Slovensko učiteljsko društvo“ s Komenskega „Didaktiko“, ki se je končala z zadnjo številko lanskega leta. Kot II. knjiga „Pedagogiške knjižnice“ se bode priobčeval „Navod otroški vrtnarici“, ki ga je spisal Miloš Kamuščič, kot III. knjiga „Metodika domoznanstva v ljudski šoli“, spisal Jakob Dimnik. Te dve knjigi se dokončata v tekočem letniku. Na ta način ostane 16 strani lista za priobčevanje druge tvarine. Vabimo torej p. n. sotrudnike in sotrudnice, da nam

pridno dopošiljajo razprave pedagoške in vzgojeslovne vsebine in spise o šolstvu in učiteljskem stanu sploh ter s tem pripomorejo k povzdigi ugleda slovenskega učiteljstva.

Dopisi naj se pošiljajo na uredništvo „Učit. Tov.“ v Ljubljani sv. Petra nasip št. 37, letnina, oziroma naročnina pa upravnistvu „Učit. Tov.“ v Ljubljani, Kongresni trg št. 2. III. nadstropje.

A. Žumer,

t. č. društveni predsednik.

J. Dimnik,

t. č. urednik.

J. Furlan,

t. č. društveni tajnik.

A. Kecelj,

t. č. upravnik.

Zavetišče нравно zanemarjenim otrokom.

(Konferenčno poročilo.)

I.

Naloga ljudske šole je dvojna: ona mora mladino 1. vzrejati, 2. poučevati ali izobraževati za potrebe v življenji. (§ 1. drž. š. z.) Šoli je pa le mogoče svoj namen doseči, ako se vzgoja in pouk med saboj vjemata in podpirata tako, da jedno ne zaostaja za drugim. Z vpeljavo splošne šolske dolžnosti je šola prevzela nalogo, tudi tak material obdelovati, katerega pred tem ni bilo v šoli, namreč otroke, katerih domača, predšolska vzgoja je zanemarjena, ki prinese v šolo vsakovrstne nečednosti in razvade. Takih otrok pred novim šolskim zakonom sploh ni bilo v šolo, ker jih nikdo k temu ni mogel siliti. Jedinoma to je vzrok, da se nahajajo v šoli tudi нравно zanemarjeni in izprijeni otroci in čim strožje se izvajajo zakonita določila o šolskem obiskovanji, tem več pride tudi takih otrok v šolo. Ker si je učiteljstvo v svesti svoje težavne naloge gledé vzgoje otrok, zaradi tega se tudi ravno iz učiteljstva vedno bolj naglašá potreba zavoda, v katerem bi se нравно zanemarjeni otroci, ločeni od nesprijenih, vzgajali in poučevali ter se tako odstranil škodljiv vpliv teh otrok na druge in na šolsko disciplino. Koliko sklepov o tej stvari se bere po raznih pedagoških listih zlasti iz večjih mest z razvito obrtnostjo!

Dasi število takih otrok v Ljubljani hvala Bogu ni veliko, vendar je vsaka učna moč, ki že dalj časa službuje v Ljubljani, prepričana o veliki koristi takega zavoda. Praktične skušnje so tudi mene dovedle do tega, da sem pri raznih prilikah naglašal potrebo takega zavetišča, naj je že tako ali tako urejeno in to je tudi povod, da sem za današnjo konferencijo prevzel o tej stvari poročilo.

Mnogo mnogo se dá o tem govoriti in dokazovati, a ker stvar še ni tako daleč dognana, da bi že danes mogli o tem predmetu natančno in natančno sklepati, hočem razpravo omejiti le na najvažnejše momente.

II.

Dokazati mi je najprej potrebo zavetišča. Pri tem bodi mi dovoljeno, da nekoliko sežem v zgodovino zavetišč in s tem v zgodovino pedagogije sploh.

Ta zgodovina nam pové, da so bila zavetišča že pred vpeljavo splošne šolske dolžnosti potrebna, bodisi pri nas ali v inozemstvu. Že pred kakimi 350 leti so se ustanovili vzgojevalni zavodi za zanemarjene otroke v Italiji, vendar to podjetje ni našlo zadostnega zanimanja in posnemanja in je ostalo brez posebnega uspeha. Šele Pestalozzi je 1775. l. na svojem posestvu Neuhoft otvoril tak zavod, v katerega je sprejel kakih 50 beraških otrok in jih je baval s kmetijskim delom, jih vzgajal in poučeval. Ker pa Pestalozzi ni dobival nikake gmotne podpore, bil je v 5 letih uničen in zavod je prenehal. Še dvakrat se je potem prizadeval osnovati tak zavod, a ves njegov trud je bil zaastonj. Jedno zaslugo pa vendar ima, da je namreč s svojim prizadevanjem vzbudil zanimanje za vzgojo zanemarnjenih otrok. Kajti v tem zmislu so za njim delovali v. Fellenberg, Falk in Wehrli v Švici, ki so osnovali več takih zavodov, imenovane „Wehrlijeve šole“. Za gmotno podporo se je tam osnovalo društvo „Verein der Freunde in der Noth“ (1813). Otroci v teh zavodih so se bavili s kmetijstvom in rokodelstvom. — Na Francoskem je leta 1817. otvoril prvo zavetišče (maison du refuge) opat Arnoux, za katerim jih je nastalo še več. — V Hamburgu je 1833. l. v isti namen utemeljil sodni svetnik De Metz ustanovo „Räuhes Haus“, po kateri so se osnovali zavodi, v kojih so bili otroci razdeljeni po družinskih skupinah (Knabenfamilien) pod nadzorstvom „bratov“. Taka osnova je prešla tudi na Francosko (Freres agronomes de St. Vencent de Paul, freres de S. Joseph, Société pour la patronage des jeunes libérés). Tam je sprejem v zavetišče že od 1850. l. zakonitim pótém določen. — V Berlinu je leta 1825. nastalo društvo „Verein zur Erziehung sittlich verwahrloster Kinder“ in 1844. l. na Dunaji „Schutzverein zur Rettung verwahrloster Kinder“. V Št. Hipolitu na Nižje Avstrijskem je nastal zavod „Erziehungsanstalt für schutzbedürftige Knaben“ in v Loosdorfu blizu tam zavod „Charitas“ za deklice. — V Belgiji je po zakonu od 1848. l. določeno, da mora država ustanavljati zavode za zanemarnjence in mladostne hudodelnike do 18. leta. — Na

Angleškem je v tem oziru posebno zanimivo delovanje dr. Barnardota, kateri je ustanovil množico zavetišč, takozvanih „Homes“. Njegovo načelo je, da more le delo in vera rešiti in zboljšati zane-marjene otroke. Njegovi zavodi imajo razen namen in razna imena, šole za potepuhe, industrijalne šole, rešilnice za mladostne zločince, mornarske šole, brigada za snaženje obutal, brigada nabiratelje cunj, brigada nosačev, brigada drvarjev, brigada peric i. dr. A vse to je osnoval z nabranimi darovi. Njegovo epohalno 26letno delovanje je prav dobro opisala v brošuri „Dr. Barnardo's Homes“ Katarina Migerka na Dunaji.

Vse to, kar sem doslej naštel, nastalo je le pótém privatne dobrodelnosti, torej so to le privatni zavodi. So pa tudi že javna zavetišča, katera vzdržuje država, dežela ali občina. Nižje-avstrijski deželni odbor je 1887. l. osnoval v Eggenburgu „Besserungsanstalt“, mesto Dunaj pa 1882. l. v Weinzierlu „Franz Josefs Jugendasyl“, šleski deželni zbor 1887. l. „Franz Josefs Rettungs-haus“, ogerska država 1874. l. zavetišče v Balaton-Füred. Poleg teh so še javni zavodi v Gradci, v Brnu, v Celovci (2), Gospej Sveti, Gorici in Trstu.

Iz tega se razvidi, kako se je ta vzgojna stroka razvijala najpopred po privatni dobrodelnosti; ker se je pa končno pokazala potreba zavetišč tolika, da se njih ustanovitev ni mogla prepuščati samo zasobni dobrodelnosti, osnovala so se zavetišča na javne stroške. Tako ima skoraj vsaka dežela avstrijska po jedno ali več zavetišč, Kranjska oziroma Ljubljana ga še nima. Da je zavetišče tudi za Ljubljano potrebno, hočem dokazati z nekoliko slučaji, ki so se pripetili s šolskimi otroci na raznih ljubljanskih šolah. Nek star gospod je vabil male šolske deklice k sebi, ter z njimi delal nenravne čine. To se je godilo dalj časa, tako, da je pri več deklicah uničil sramožljivost. Ali je varno, take deklice puščati med druge nepokvarjene deklice v šoli? Če se pa izključijo iz šole, kaj bode z njih vzgojo, ker so navadno ubogih roditeljev? — Dva šolska dečka sta posilila devetletno že izprijeno šolsko deklico. Vsi trije so se izključili iz šole, ali kaj je z njihovo vzgojo? V šoli sicer ni zaradi njih nikake nevarnosti več, ker so pa prosti, je nevarnost zunaj šole. — Pri deklicah kakor pri dečkih se nahajajo slučaji samoskrumbe, in so drugi otroci v nevarnosti. Tudi tatovi se nahajajo med šolskimi otroki in sicer celo taki, da je imela sodnija ž njimi opraviti. Nekaj jih je bilo popolnoma organiziranih, jeden je bil celo tak, da je kradel ali škodo delal na tujem blagu že iz zgol škodoželjnosti. Dva učenca je morala sodnija kaznovati, ker sta drugega učenca brez vsakega vzroka na cesti

napadla in telesno poškodovala. Nekateri izmed teh so se iz šole izpustili, drugi so se izključili, a ti poslednji sedaj svoje delo nadaljujejo še bolj brezskrbno. Dva sta pač prišla v posilno delalnico, a tam nimajo takega učitelja, da bi znal tako mladino vzgajati in tako večinoma ostanejo kandidatje za kaznilnice.

Naj ti slučaji zadostujejo v dokaz potrebe zavetišča.

III.

Vprašati pa se mora, kaka zakonita določila so gledé oskrbovanja vzgoje zanemarjenih otrok in ali se roditelji takih otrok morejo siliti, da puste svoje otroke v zavetišča.

§ 59, 62 in 63 drž. šolskega zakona z dné 2. vel. travna 1883 določujejo, da je naloga deželnih zastopov skrbeti za pouk, vzgojo in odločitev zanemarjenih otrok v šolski dobi, ti imajo torej tudi skrbeti za pokritev stroškov.

Državni zakon z dné 24. vel. travna 1885 št. 89 določuje v § 8, da ima sodišče pravico zahtevati, da se maloletni zločinci (pod 14. letom) oddajajo v zavetišča, če se je kaznjivo dejanje le zaradi maloletnosti kaznovalo kot prestopek namestu kot zločin. § 13. istega zakona zahteva, da se morajo za osebe pod 18. letom, ako se določijo za prisiljence, osnovati posebne popravnice (Besserungsanstalt) za njih нравno in versko vzgojo. § 16. pa dovoljuje, da se morejo mladostne osebe sploh siliti v take zavode.

Da se priredé taki zavodi na deželne stroške, izdalo je naučno ministerstvo razpis na deželne šolske svete z dném 8. svečana 1878 št. 8506, naj v tem zmislu vplivajo pri deželnih zborih. Deželni zbor kranjski je tudi v tej stvari obravnaval in sicer v seji od 13. mal. srpana 1880. l. Po stenografičnem zapisniku se dotični sklep glasi: Die Antwort auf die Regierung sei ablehnend zu richten, da der Landtag auf Landeskosten die Activierung solcher Anstalten vorzubereiten nicht angemessen erachten könne, indem die vollständige Einrichtung des Schulwesens noch lange nicht beendet ist, die hiefür anzuwendenden Mittel ohnehin die Leistungsfähigkeit der Bevölkerung nahezu bis zur Erschöpfung in Anspruch nehme, solche Rettungshäuser übrigens am besten allenfalls durch Subventionen unterstützt, in die Hände privater Wohlthätigkeit zu legen wären, während sie als Landesanstalten mit finanziellen nicht nur, sondern auch mit organisatorischen Schwierigkeiten guten Gedeihens zu kämpfen hätten.

IV.

Kako je torej osnovati zavetišče? Mogoče, da je danes mnenje visokega deželnega zbora drugačno ali pa tudi ne, in vendar mora učiteljstvo ljubljansko zahtevati ustanovitev zavetišča. Kakor so sploh javni zavodi boljši, kakor privatni, bi bilo tudi o tej stvari želeti, da bi se ustanovilo javno zavetišče, če bi pa to ne bilo mogoče, pričelo naj bi se vsaj s privatnim, katero bi dobivalo javne podpore.

Da se sploh stvar spravi v pravi tek, stavi podpisani slavni konferencijski nastopne resolucije v sprejetev:

1. Dasi ni še statistično dokazano število npravno zanemarnjenih otrok v Ljubljani, priznava mestno učiteljstvo osobito javnih šol z ozirom na svoje skušnje zadnjih let potrebo zavoda, v katerem bi se npravno zanemarnjeni otroci za-se vzgajali in poučevali.

2. C. kr. mestni šolski svet se naprosi, da primernim pótem se-stavi statistiko takih otrok od treh let sem.

3. Mestni šolski nadzorniki prof. Fr. Levec, prof. J. Wallner in kanonik A. Zamejic naj na podstavi te statistike stavijo svoje pred-loge, kako naj se osnuje tak zavod in nadaljne ukrepe stori c. kr. mestni šolski svét. (Predlogi so bili soglasno sprejeti. *Ured.*)

A. Žumer, poročevalec.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Ze glede števila javnih ljudskih šol mestne in tržne občine močno nadkriljujejo kmetске občine. Se močnejša se pokaže razlika pri številu razredov teh šol.

a) Mesta in trgi.

Zapor. število	Kronovine	Relativno število				Zapor. število	Kronovine	Relativno število			
		jed- no-	dvo-	tri-	štiri- inveč			jed- no-	dvo-	tri-	štiri- inveč
		razrednic l. 1890.						razrednic l. 1890.			
1	Nižja Avstrija .	4·2	12—	16·4	67·4	9	Češka	2·6	4·6	10·6	82·2
2	Zgornja Avstrija	7·6	23·8	17·2	51·4	10	Moravska . . .	7·9	15·3	14·4	62·4
3	Solnograška . .	17·1	20—	22·9	40—	11	Šlezija	11·8	9·8	3·9	74·5
4	Štajerska . . .	8·8	15·2	21—	55—	12	Galicija	18·5	20·4	13·6	47·5
5	Koroška	20—	17·5	15—	47·5	13	Bukovina . . .	7·5	22·5	12·5	57·5
6	Kranjska . . .	4·9	19·5	17·1	58·5	14	Dalmacija . . .	53·2	32·4	—	5·4
7	Primorska . . .	17·7	12·3	17·8	52·2	15	Povprek	10·8	13·5	13·9	61·8
8	Tirolska s Pred- arlsko	22—	17—	18·6	42·4						

b) Kmetijske občine.

Zapor. število	Kronovine	Relativno število				Zapor. število	Kronovine	Relativno število			
		jed- no-	dvo-	tri-	štiri- inveč			jed- no-	dvo-	tri-	štiri- inveč
		razrednic l. 1890.						razrednic l. 1890.			
1	Nižja Avstrija .	41.4	27—	13.6	18—	9	Češka	33.1	37.6	17.7	11.6
2	Zgornja Avstrija	42—	34—	15.6	8.4	10	Moravska . . .	55.6	31.5	9.6	3.3
3	Solnograška . .	63.6	29.8	5—	1.6	11	Šlezija	61.2	27.8	6—	5—
4	Štajerska . . .	45.9	29.2	16.2	8.7	12	Galicija	90—	8.4	1.2	0.4
5	Koroška	51.1	38.6	7.4	2.9	13	Bukovina . . .	88.5	9.9	1.2	0.4
6	Kranjska . . .	71.1	20.3	6.1	2.5	14	Dalmacija . . .	96.8	2.7	0.5	—
7	Primorska . . .	77.3	16.6	3.4	2.7	15	Povprek	58.6	25.9	9.5	6—
8	Tirolska s Pred- arlsko	71.3	24.5	3.1	1.1						

Po mestih in trgih je več kot tri petine javnih šol štiri- in večrazrednih; sedmina trirazrednic, še nekoliko manj dvorazrednic in le dobra desetina jednorazrednic. Največji je razloček v Češki, kjer je nad štiri petine javnih šol po mestih in trgih štiri- in večrazrednih in samo 2.6% jednorazrednic. Še celo v Dalmaciji, kjer so v tem pogledu razmere najslabše, je komaj polovica javnih šol po mestih in trgih jednorazrednih.

Nasprotno je pa po kmetijskih občinah le 6% javnih šol štiri- in večrazrednih, še ne prav desetina trirazrednih, četrtnina dvorazrednih in skoro tri petine jednorazrednih. Najboljše so v tem pogledu razmere v Nižji Avstriji, kjer je vendar skoro petina javnih šol po kmetijskih občinah štiri- in večrazrednic in le dobri dve petini jednorazrednic; nasprotno pa dalmatinske kmetijske občine štiri- in večrazrednih javnih šol sploh nimajo; le pol stotinke je trirazrednih, le 2.7% dvorazrednih, vse druge so jednorazrednice.

V obče pada torej tudi pri privatnih ljudskih šolah število šol zelo dosledno z naraščanjem razredov. Privatnih šol je v obče dobri dve petini jednorazrednic, šestina dvorazrednic, sedmina trirazrednic, dobra desetina štirirazrednic, komaj štirinajsti del petirazrednic, še ne dvajseti del šestirazrednic. Le sedemrazrednic je manj kot osemrazrednic, to pa zategadelj, ker po normalnih učnih črtežih prav za prav sedemrazrednic sploh ni in so to le bivše šestirazrednice, iz katerih imajo postati sukcesivno osemrazrednice.

Le Nižja Avstrija, Češka, Moravska in Galicija imajo vse vrste teh šol in le gališka razdelitev se še približno vjema s splošno avstrijsko razdelitvijo šol te vrste.

Kakšna je razdelitev privatnih ljudskih šol po številu razredov?

Zapored. število	Kronovine	število privatnih															
		jedno-	dvo-	tri-	štiri-	pet-	šest-	sedem-	osem-	jedno-	dvo-	tri-	štiri-	pet-	šest-	sedem-	osem-
		razrednic leta 1890.															
		absolutno								relativno							
1	N. Avstrija	14	10	27	10	21	10	2	13	13.1	9.4	25.2	9.3	19.6	9.3	1.9	12.2
2	Zg. Avstr.	13	9	5	2	1	3	2	—	37.1	25.7	14.3	5.7	2.9	8.6	5.7	—
3	Solnograš.	7	9	1	—	1	—	1	—	36.8	47.3	5.3	—	5.3	—	5.3	—
4	Štajerska	4	9	11	7	4	6	—	1	9.5	21.4	26.1	16.7	9.5	14.3	—	2.4
5	Koroška	2	3	1	2	1	—	—	1	20.0	30.0	10.0	20.0	10.0	—	—	10.0
6	Kranjska	3	5	1	4	2	1	—	2	16.7	27.8	5.6	22.2	11.1	5.5	—	11.1
7	Primorska	16	6	6	4	2	3	1	—	42.0	15.8	15.8	10.5	5.3	7.9	2.7	—
8	Tirolska s Predarlško	24	21	4	7	3	2	—	1	38.8	33.9	6.4	11.3	4.8	3.2	—	1.6
9	Češka	159	47	29	17	11	5	6	2	57.6	17.0	10.5	6.2	4.0	1.8	2.2	0.7
10	Moravska	31	14	12	7	5	3	1	1	41.9	18.9	16.2	9.5	6.8	4.1	1.3	1.3
11	Šlezija	21	7	12	6	10	1	—	2	35.6	11.9	20.3	10.2	16.9	1.7	—	3.4
12	Galicija	104	17	25	27	10	10	2	5	52.0	8.5	12.5	13.5	5.0	5.0	1.0	2.5
13	Bukovina	13	2	1	4	—	—	—	—	65.0	10.0	5.0	20.0	—	—	—	—
14	Dalmacija	9	2	3	4	—	1	—	—	47.4	10.5	15.8	21.0	—	5.3	—	—
	Sploh in povprek	420	161	138	101	71	45	15	28	42.9	16.4	14.1	10.3	7.3	4.6	1.5	2.9

Ako primerjamo javne ljudske šole sploh po trajanji šolskega pouka se nam pokažejo sledeče razmere:

Zaporedno število	Kronovine	Število javnih ljudskih šol, na katerih se je poučevalo																			
		v vseh razred.				v vseh razred.															
		ves dan		pol dne		deloma ves dan in delo- ma pol dne		po zimni ves dan po leti		pol dne		v vseh razred.		deloma ves dan in delo- ma pol dne		po zimni ves dan po leti		pol dne			
		ves dan		pol dne		ves dan		pol dne		ves dan		pol dne		ves dan		pol dne		ves dan		pol dne	
		a b s o l u t n o										r e l a t i v n o									
1	Nižja Avstrija . . .	1194	226	47	1	81.3	15.4	3.2	0.1												
2	Višja Avstrija . . .	218	155	123	—	43.9	31.3	24.8	—												
3	Solnograška	128	19	9	—	82.0	12.2	5.8	—												
4	Štajerska	680	104	27	1	83.8	12.8	3.3	0.1												
5	Koroška	331	17	3	—	94.3	4.8	0.9	—												
6	Kranjska	69	231	21	—	21.5	72.0	6.5	—												
7	Primorska	151	235	24	—	36.8	57.3	5.9	—												
8	Tirolska s Predarlško	1186	31	135	318	71.0	1.8	8.1	19.1												
9	Češka	4442	223	82	31	93.0	4.7	1.7	0.6												
10	Moravska	1704	400	113	3	76.8	18.0	5.1	0.1												
11	Šlezija	193	221	24	30	41.3	47.2	5.1	6.4												
12	Galicija	1827	1380	191	3	54.3	40.1	5.5	0.1												
13	Bukovina	90	177	17	—	31.7	62.3	6.0	—												
14	Dalmacija	229	67	—	1	77.1	22.6	—	0.3												
	Sploh in povprek .	12487	3486	816	388	72.7	20.3	4.7	2.3												

Na Kranjskem se privatne ljudske šole po razredih tako porazdele, da pripada od treh jednorazrednic dvojje ljubljanski okolici, jedna črnomaljskemu glavarstvu; od 5 dvorazrednic dvojje Ljubljani, po jedna postojinskemu, novomeškemu in kamniškemu glavarstvu; jedina tri-razrednica se nahaja v Ljubljani; od 4 štirirazrednic tri v Ljubljani, 1 v Novem Mestu; od 2 petrazrednic po jedna v Ljubljani in v Škofji Loki; šestrazrednica v Škofji Loki; obe osemrazrednici v Ljubljani.

Po šolskih zakonih je sicer v prvi vrsti povsod vpeljan vesdnevni pouk, vendar ima večina šol po deželi z dovoljenjem politične gosposke poldnevni pouk. Zopet druge šole imajo deloma vesdnevni, deloma poldnevni pouk; končno so v Avstriji tudi take šole, na katerih se po zimi poučuje ves dan, po leti samo pol dne.

Največje je torej število onih šol, na katerih se poučuje ves dan, namreč skoro tri četrtine; dobra petina je šol s poldnevnim poukom; še manj kot dvajseti del je taciš šol, ki imajo deloma vesdnevni in deloma poldnevni pouk; neznatno je število onih šol, pri katerih se ravna šolski pouk po letnem času; pride v poštev posebno le v Galiciji. Splošnim avstrijskim razmeram najbolj nasprotne so ravno kranjske razmere, kjer je primeroma veliko preveč šol s poldnevnim poukom. Trditev, da vsled krajevnih razmer, ne velja, ker imajo kronovine s podobnimi krajevnimi razmerami relativno veliko manj šol s poldnevnim poukom. Jedina Bukovina in Primorska se nekoliko približujeta Kranjski, vse druge jo pa v tem pogledu močno nadkriljujejo.

V Kranjski posebej je s šolskim poukom po posameznih šolah tako-le:

Zaporedno število	Glavarstva	Število lj. šol s poukom					
		ves dan	pol dne	mešanim	ves dan	pol dne	mešanim
		absolutno			relativno		
1	Črnomelj	116	2	5·3	10·6	84·1	
2	Kamnik	131	1	3·0	94·0	3·0	
3	Kočevje	1616	3	45·7	45·7	8·6	
4	Kranj	331	—	8·8	91·2	—	
5	Krško	317	4	12·5	70·8	16·7	
6	Litija	317	3	13·0	74·0	13·0	
7	Ljubljana (mesto) .	71	—	87·5	12·5	—	
8	Ljubljana (okolica)	224	3	6·9	82·8	10·3	
9	Logatec	1112	1	45·8	50·0	4·2	
10	Novo Mesto	821	2	25·8	67·8	6·4	
11	Postojina	1223	1	33·3	63·9	2·8	
12	Radovljica	222	1	8·0	88·0	4·0	

V primeri s splošnimi avstrijskimi so torej kranjske razmere samo v Ljubljani še ugodnejše, povsod drugod veliko slabše; precej ugodne v kočevskem, logaškem in postojnskem glavarstvu, zelo neugodne v kamniškem, črnomaljskem, okoliškem in radovljiškem glavarstvu.

Gledé šolskega pouka je zopet velika razlika med šolami po mestih in trgih na jedni in po deželi na drugi strani, o tem nas prepriča sledeča tabela:

Zaporedno število	Kronovine	Absolutno število javnih lj. šol s poukom							
		vsega dné	pol dné	deloma vsega dné deloma pol dné	po zimi vsega po leti pol dné	vsega dné	pol dné	deloma vsega dné deloma pol dné	po zimi vsega po leti pol dné
		v mestih in trgih				po deželi			
1	Nižja Avstrija . . .	402	12	12	—	792	214	35	1
2	Zgornja Avstrija .	75	7	23	—	143	148	100	—
3	Šolnograška	33	—	2	—	95	19	7	—
4	Štajerska	166	3	2	—	514	101	25	1
5	Koroška	40	—	—	—	291	17	3	—
6	Kranjska	26	8	7	—	43	223	14	—
7	Primorska	101	23	10	—	50	212	14	—
8	Tirolska s Predarlško	103	1	7	10	1083	30	128	308
9	Češka	852	7	16	—	3590	216	66	31
10	Moravska	354	23	40	1	1350	377	73	2
11	Šlezija	43	4	2	2	150	217	22	28
12	Galicija	301	53	73	—	1571	1327	118	3
13	Bukovina	24	6	10	—	66	171	7	—
14	Dalmacija	104	7	—	—	125	60	—	1
	Sploh .	2624	154	204	13	9863	3332	612	375

Po mestih in trgih ima 87·6% vseh javnih šol ves dan pouk, 5·2% pol dné, 6·8% deloma ves dan deloma pol dné, 0·4% po zimi ves, po leti pol dné; po deželi pa le 69·6% ves dan, pač pa 23·5% pol dné, in le 4·3% deloma ves dan, deloma pol dné, in zopet cela 2·6% po zimi cel dan, po leti pol dné. Na Kranjskem posebej se po mestih in trgih močno približujejo razmere splošnim avstrijskim, zategadelj se pa po deželi še tem bolj oddalé; po mestih in trgih ima namreč ves dan pouk 63·4% javnih ljudskih šol, po deželi pa le 15·4%.

Z ozirom na to, da je min. novela z dné 2. maja 1883. l. poldnevni pouk močno olajšala, so se jele šole po deželi, katerim se je poprej poldnevni pouk le izjemoma od dež. šolskih svetov dovoljeval, močneje zanj oglašati. V resnici so se razmere v teku petih let že

zategadelj močno spremenile. L. 1885. je bil na 78·0⁰/₀ javnih občnih ljudskih šol vesdnevni pouk, na 18·0⁰/₀ poldnevni, na 4⁰/₀ deloma vesdnevni, deloma poldnevni; leta 1890. pa na 72·7⁰/₀ vesdnevni, na 20·3⁰/₀ poldnevni, na 7⁰/₀ deloma vesdnevni, deloma poldnevni.

(Dalje prih.)

E. Lah.

Cesarska pesem^{*)}

in kratki zgodovinski podatki o nji in o skladatelju Jožefu Haydnu.

Jožef Haydn, oče moderne glasbe, porodil se je v noči od 31. sušca na 1. mal. travna 1732 v mesteci Rohrau blizu Brucka ob Litavi na Spodnjem Avstrijskem. Oče mu je bil kolar; bil je vesel, pobožen in pošten mož. Izmed dvanajstero otrok, katerih polovica kmalu po rojstvu pomrje, bil je Jožef drugi. Oče je igral brez znanja not harfo, pa le toliko, v kolikor se je je bil priučil na potovanji kot rokodelčič. Rodbina je pela o prostih urah narodne pesmi, katerih prosti značaj je prešinjal vse njegovo poznejše umetniško delovanje. Še ne šest let starega dečka, katerega je bila mati namenila duhovniškemu stanu, pošljejo k sorodniku, učitelju v Hainburgu, Matiju Franku, kateri ga je poučeval poleg navadnih šolskih predmetov tudi v petji in skoro vseh instrumentih — pavk neizvzetih. V osmem letu postane pevec v cerkvi sv. Štefana na Dunaji, kjer ostane do svoje mutacije leta 1749. Tu se je z lastno mu pridnostjo priučil toliko glasbene teorije, da je svoja brata Mihaela (znameniti cerkveni skladatelj, tudi mimogredé omenjeno, skladatelj znanega „Pred stolom tvoje milosti“) in Janeza (pozneje mnogo let pevec pri knezu Esterhaziju), ki sta mu kmalu sledila kot pevca na kor sv. Štefana na Dunaji — sam poučeval v tem predmetu. Po odstopu iz kora sv. Štefana je moral skrbeti Jožef sam za svoj vsakdanji živēž ter moral trpeti mnogo pomanjkanja. Leta 1759. dobi službo glasbenega voditelja pri grofu Morzinu. Leto pozneje se oženi s hčerjo vlasuljarja Kellerja na Dunaji, kateri zakon ni bil srečen — in ostal je tudi brez otrok. Po razpustu godbe pri grofu Morzinu pride v jednaki lastnosti h knezu Esterhaziju v Eisenstadt na Ogerskem, kjer ostane celih 30 let. Haydnovo ime kmalu zaslovi daleč čez domače meje. Da je postal sploh sloveč šele po potovanji v London, ni resnično; a v toliko

^{*)} Kot novoletno darilo prinašamo danes v prilogi cesarsko pesem po prvotni melodiji, kakor jo igrajo vojaške godbe in kakor se ima tudi v šoli učiti. Zaradi tega podajamo tudi to zgodovinsko črtico. Ured.

je ta trditev opravičena, da si je v svoji domovini pridobil glasovitost šele po londonskem potovanji. Po smrti Nikolaja Esterhazija in po razpustu godbe je bil Haydn prost. Podá se dvakrat v London (1791.--1792. in 1794.--1795. leta) od koder se vrne na Dunaj poln nevenljive slave. Iz doneskov londonskih koncertov si kupi na Dunaji hišico (še dandanes Haydnove ulice št. 19.), nastani se v nji leta 1797., kjer je bival do svoje smrti 31. vel. travna 1809, o času obleganja Dunajskega mesta. Poleg tega si je pridobil precej premoženja, da je v starosti brezskrbno živel in skrbel za svoje sorodnike.

Haydn je v svojem dolgotrajnem življenji, v 77 letih, izredno veliko delal. Spisal je: 119 simfonij, 83 kvartetov za godala, 24 trio, 19 oper, 5 oratorijev, 15 maš, 175 skladeb za bariton (violi di gamba podoben, najljubši instrument kneza Esterhazija), 44 klavirskih sonat in veliko družega. Kljub ogromnemu delovanju ni bil nikoli površen; vsaka, tudi najmanjša kompozicija je bila premišljena. Delal je hitro, pridno in sigurno, kar je jedenkrat zapisal, to je ostalo.

(Konec prih.)

Književnost.

Slovanska knjižnica. Urejuje in izdaja Anton Gabršček v Gorici. Izhaja vsakih 14 dni v snopičih; cena posameznim snopičem 12 kr.

Išli so sledeči snopiči.

1. snopič obsega zgodovinsko povest „Ratmir“ češki spisal Jan Vayra, poslovenil Petrovič. Dodan je zgodovinski opis o dobi, ko se je vršila povest.

2. snopič. I. Povest „Pojdimo za njim“. II. „Angelj“ slika iz poljskega življenja, obe spisal F. Sienkiewicz, prvo poslovenil Petrovič, a drugo pokojni Francišek Gerstlin. III. Hrvaška pesem „Stanku Vrazu“ v originalu speval August Šenoa.

3. snopič. I. Povest „Slučajno“ ruski spisal P. N. Polevoj, poslovenil J. Kogej. II. „Amerikanci“ povest, ruski spisal J. J. Jasinski, poslovenil J. Kogej. — Dodan je spis o pisatelju Polevem.

4. snopič. „Protivja“, povest iz slovaškega življenja; spisala Ljudmila Podjavorinska, poslovenil Anonym. Dodatek o Slovaki. — Azbuka za Slovence, Srbe in Ruse. — Gregorčičevi pesmi „Domovini“ in „Pri mrtvaškem odru“ v azbuki.

Vsak pravi domoljub je težko pričakoval prvega zvezka „Slovanske knjižnice“, kajti dolgo in dolgo smo pričakovali jednacega podjetja. Da narod potrebuje beriva, ve pač vsakdo, in sicer zdravega beriva. In to zadačo je sprejel g. And. Gabršček v izdavanji „Slovanske knjižnice“. Do sedaj izdani snopiči z izbrano vsebino pričajo vsekakor, da se bode to književno podjetje vkoreninilo v našem branjaželnem narodu. A ne samo to, temveč tudi cena je tako neznatna, da se mora človek kar čuditi, tisek in popir tudi prav dober.

„Slovanska knjižnica“ je sprejela v svoj program, prinašati v dobrih izvodih zgolj plodove slovanskega duha, in to je važno, kajti s tem ne bode samo seznanjala Slovence z ostalim slovanskim svetom, temveč branila jih bode tudi onega strupenega, nezdravega branja, katerega nam podajajo razni drugi narodi. Kdor pozna le nekoliko slovansko slovstvo, ve, da je zdravo, da ni napolnjeno z pojmi, vsled kojih bi bralca glava bolela. Dosedaj izdani snopiči nam podajajo prav zanimive spise, mislim da ni nihče bralcev, kateri je pričel brati, knjigo prej odložil, da je ni prebral. — Le tako dalje.

Vender bi pa radi izrekli nekaj besed, katere imamo pri sreci. Mimogrede bodi opomnjeno, da bi se na jezik malo bolj pazilo, da bi bil pravilnejši, posebno to, da se naj bi pomožni glagol stavil pred glagol, a ne za njega. Dalje bi želeli, da se besede tujke primerno tolnačijo, s tem bi se tudi marsikatera dobra tujka mogoče udomačila pri nas. — Tretji snopič je prinesel s cirilico tiskano pesem: „Naša zvezda“. A četrti snopič je posvetil celih osem strani cirilici, azbuki; in sicer: uvod o pomenu azbuke; azbuka za slovenski jezik; dodatek o popolnjeni azbuki za srbščino in ruščino in nekaj pesmij za vajo v cirilici.

Svetovali bi g. uredniku, da naj to stvar, namreč azbuko in razne vaje, ter pravila o azbuki čisto opusti, ker s tem ne bo koristil narodu, temveč škodil dobri stvari. Naš narod, kolikor vemo, ne bo se učil azbuke, izvzemši nekaj izjem, recimo kak drugo-ali tretješolec. In priprost človek zmožen branja, bo z nejevoljo odložil knjigo, češ, to ni za me temveč za učene ljudi. Kdor ina že veselo do učenja ruščine ali srbščine, si bo gotovo znal poiskati primerne učne knjige; veliko pa za to stori „Slovanski svet“. G. urednik naj napolni oni prostor s kako kratko pripovedjo, ali s kakim dogodkom iz življenja slavnih mož. S temi vrsticami smo hoteli povedati to, kar vemo iz skušnje.

—a.

Slovensko-nemškega slovarja knezoškofa Antona Alojzija Wolfa je izšel sedmi sešitek, ki obseza besede od „krúhar“ do „medčasje“.

Naši dopisi.

Iz sežanskega okraja.*) Okrajna učiteljska konferencija se je vršila v Sežani dne 18. vinotoka pret. l. Sešlo se je 33 učiteljev, 5 učiteljic in 4 učiteljice ženskih ročnih del, ker je bila takrat vspeledna točka za ženska ročna dela.

Točno ob 10. uri se je pričela razvijati 1. točka dnevnega reda: Petje, praktični nastop z učenci 3. šolskega leta; potem teoretično predavanje metodičnih vodil. Poročal je učitelj g. A. Kosovel. Ko odide mladež otvori predsednik nadzornik g. Dav. Sinkovič konferencijo; izvoli svojim namestnikom nadučitelja g. A. Lehana in učiteljstvo svoja zapisnikarja gg. Struklja in Čučka. Gosp. predsednik da praktično poučevanje v petji v razpravo. Debatirali so nekateri učitelji ozirom praktičnega pouka, a glede teoretičnega predavanja metodičnih vodil je poročevalec vsem zavezal jezike, kajti pokazal se je pravi mojster v pouku, v teoriji pa nepresegljiv.

2. točka. „Poročilo g. nadzornika“. Gosp. nadzornik se sočutno spominja umrlih udov okrajnega šolskega sveta: predsednika-glavarja g. Simsiča, cerkvenega zastopnika dekana g. Harmela in umrlega nadučitelja g. A. Pakiža v Lokvi. Učiteljstvo se je v znak sožalja dvignilo. Potem je poročal o nekajih sporadičnih nedostatkih opazovanih

*) Zaradi prostora zakasnelo. *Ured.*

pri-nadzorovanji. Tudi je primerjal šolsko obiskovanje, razširjatev v desetih letih, kajti letošnje leto je deseto njegovega uspešnega, plodnega nadzornega delovanja.

3. točka. „O neposrednem in posrednem pouku v ljudski šoli“. Poročal je nadučitelj g. A. Leban. Tudi ta gospod je pokazal svoje vrline in pot, kako postopati, da dosežemo sinoter vsestranskega pouka. Kritika je bila neznatna, zato pa je g. Bano izrazil željo, naj se razprava natisne v proučenje v naših listih.

4. točka. „O pouku v ženskih ročnih delih, njega ovirah in kako te odpraviti.“ Poročala je gđc. Justina Strukelj mikavno, natančno, poučno. Živahno so debatirale naše vrle sotrudnice in pokazale, da so vnete za blaginjo našega nežnega spola.

Naslednje točke: Poročilo okrajnega knjižničnega odbora, volitev istega; volitev stalnega odbora, bile so formalno izvršene kakor povsod drugod. Glede 8. točke izvoljena sta bila z ogromno večino glasov za naša zastopnika v okrajnem šolskem svetu za prihodnjo šestletno dobo, bivša zastopnika g. A. Benigar, nadučitelj v Tomaji in g. M. Kante, nadučitelj v Sežani.

9. točka. „Predlogi“. Bilo jih je sedem, koji so se naglo pretresli, kajti bila je že 4. ura popoldne ter smo utrujeni težko pričakovali krepila.

G. predsednik v lepih besedah zaključil konferencijo, hvaležno se spominja našega presvetlega cesarja z živio-klicem ter učiteljstvo navdušeno zglaši živio in zapoje cesarsko pesem. Nadučitelj g. A. Leban zahvali g. predsednika za spretno in nepristransko konferenčno vodstvo.

A. F.

V e s t n i k.

Najvišje odlikovanje. Presvetli cesar je podelil red železne krone III. razreda deželnemu glavarju kranjskemu, blagorodnemu g. Otonu Deteli in stolnemu proštu ljubljanskemu in članu c. kr. deželnega šolskega sveta velečastitemu g. dr. Leonardu Klofutarju.

Razpis darila. Avstrijsko društvo zoper pijančevanje razpisuje darilo 300 kron za najpoljudnejši odgovor na vprašanje „Wie kann durch die Schule dem zur Unsitte gewordenen Missbrauche geistiger Getränke entgegenwirkt werden“. Spise (v nemškem jeziku), ki naj imajo moto, je brez podpisa pisateljevega do dne 30. malega travna t. l. poslati g. dr. Adolfu Daum, Dunaj, I. Plankengasse 5. Ime pisatelja se priloži v zavitku, na katerem je napisan isti moto kakor na spisu. Razsodniki so gg. prof. Šuklje, državni poslanec, nadučitelj A. Katschinka in c. kr. sodni pristav Julij Giegl.

Razdelitev obleke. Kakor vsako leto tako je tudi letos skrbel odbor narodnih gospá in gospodičin ljubljanskih (gospa Marija Murnikova, J. Premkova, J. Bartlova, gđc. R. Kleinova in J. Premkova) ubogim šolskim otrokom za toplo obleko. Zaradi bolezní g. Murnikove se letos ta obleka ni skupno delila, kakor druga leta, ampak na posameznih šolskih zavodih posebej. Dobilo je 80 otrok popolno obleko in perilo, 50 otrok pa čevlje, poleg tega pa še „štruce“ in medene štruklje. Bog plačaj blagim dobrotnicam njih velik trud in ljubezen do ubogih otročičev! Da bi še dalje vstrajale v tem milosrčnem delovanju!

Umrl je dne 27. grudnia 1893 g. Mihel Kuster, nadučitelj in voditelj deske ljudske šole v Kranji. Kaj več o njem v prihodnji številki. V m. p.!

Umrla je dne 26. grudnia 1893 gospa Uršula Kajser, dolgoletna gostilničarica na sv. Jakoba trgu v Ljubljani, pri kateri so se v svojem času zbirali zlasti učitelji iz Ljubljane in z dežele. V m. p.!

Zavetišče za нравno zanemarjene otroke. V Ljubljani se je osnovalo društvo, katero si je postavilo nalogo, prirediti tako zavetišče. Dotična pravila je visoka vlada že potrdila. Zavetišče se bode izročilo Salezijancem.

Najbolj razširjeni jeziki so kitajski, katerega govori 4000 milijonov, angleški, katerega govori čez 100 milijonov in ruski, katerega govori čez 70 milijonov ljudi.

Tečaj za deško ročno delo. Kakor se nam poroča, bodo se deška ročna dela za učitelje poučevala v mesecih mali in veliki srpan 1894 v Gradci pod vodstvom meščanskega učitelja g. Fr. Söllnerja. Lepljenstvo bode poučeval g. A. Kasper, učitelj v Gradci, lesno delo pa g. Ernst Cigoj, učitelj c. kr. strokovne šole za lesno obrt v Ljubljani. Za dovoljenje tega tečaja se je že vložila prošnja na vis. naučno ministerstvo.

Zahvala. Častiti g. župnik Miha Trček je podaril tukajšnji šolski knjižnici 9 vezanih in 4 nevezane letnike „Vrtca“, 8 „Slov. večernic“ in še več družih poučnih knjig. Za ta blagi dar ga podpisano vodstvo najtopleje zahvaljuje.

Šolsko vodstvo v Šmartnem p. Šng., dné 8. grudnia 1893.

Zahvala. Preč. g. župnik P. Mohar, predsednik krajnega šolskega sveta, podaril je tukajšnji šolski mladini 2 gld. za katere je slavno društvo „Narodna šola“ blagovolilo poslati mnogo šolskega blaga. Podpisano šolsko vodstvo se preč. g. župniku, kakor tudi slav. društvu „Narodna šola“ tem pótém najtopleje zahvaljuje.

Šolsko vodstvo v Dragatuši, dné 4. grudnia 1893. *Kristij Engelman*, vodja šole.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ zahvaljujejo za poslano šolsko blago: krajni šolski svet in šolsko vodstvo v Kalu na Branskem, vodstvo ljudske šole v Dolenjem Logatci.

Direktorij Zveze slovenskih učiteljskih društev na Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem naznanja prežalostno vest, da je gospod

JOSIP FREUENSFELD

učitelj v Ljutomeru, član upravnega odbora Zveze, slovenski pisatelj (Radinski) i. t. d., dné 23. grudnia 1893 v Pragi umrl.

Blag mu bodi spomin!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 732

m. š. sv. Na II. mestni deški petrazrednici v Ljubljani je stalno popolniti šesto učno mesto z letno plačo 600 gld., s stanarino 100 gld. in zakonitimi starostnimi dokladami po 40 gld.

Prosilcem je svoje opremljene prošnje po predpisanem potu do 20. prosinca 1894. leta vložiti pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dné 16. grudnia 1893.

Št. 1691

o. š. sv. Na trirazrednici v Koprivniku (Nesselthal) je stalno ali začasno popolniti tretje učno mesto z dohodki IV. plačilnega razreda z žensko učno močjo.

Pravilno opremljene prošnje naj se v teku 14. dnij predpisanim pótém semkaj vlagajo. C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dné 22. grudnia 1893.

Št. 1625

o. š. sv. Na dvorazrednici na Trati je stalno popolniti izpraznjeno mesto nadučitelja z letno plačo III. plačilnega razreda, z opravnino 50 gld. in s prostim stanovanjem.

Zeli se, da je nadučitelj tudi sposoben v župnijski cerkvi prevzeti službo organista. Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vlagajo do dne 22. prosinca 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dne 22. grudnia 1893.

Št. 2369

o. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Št. Rupertu je stalno popolniti drugo učno mesto z letno plačo 450 gld.

Prošnje za to službo naj se predpisanim potem semkaj vlagajo do dne 3. prosinca 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 19. grudnia 1893.

Ob novem letu si usoja udano podpisana tiskarna vsem slavnim šolskim vodstvom in p. n. čestitim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“, izraziti svoja presrčna vošila ter se priporoča nadaljni naklonjenosti.

Tiskarna R. MILIČ.

Čestitim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“.

Za naročnike „Uč. Tov.“ sem tudi letos priredil originalne platnice za ta list v črnem platnu z zlatim tiskom na prednji strani in po hrbtu po načinu, kakor so v navadi platnice pri zakonskih zbirkah. V nadi, da dobim dosti naročnikov, postavil sem ceno samo na **40 kr.** (po pošti 50 kr.). Po isti ceni se dobe platnice za prejšnje letnike. Z vezanjem vred računim za letnik 85 kr. Za obilno naročbo se priporoča.

Ivan Bonač, knjigovez,
Ljubljana, Šelenburgove ulice št. 6.

Spominjajte se „učiteljskega doma“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, sv. Petra nasip št. 37; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Miličeve tiskarne.

Priloga k «Učit. Tov.», 1894 št. I.

Cesarska pesem.

Po prvotni melodiji

J. Haydna.

Tisk R. Milicev v Ljubljani.

Za spremljevanje na harmoniji priredil

Andante.

A. Foerster.

Glas.

mf

1. Bog o-hra-ni, Bog ob-va-ri nam Ce-sar-ja, Av-stri-
5. In s Ce-sar-jem za-roč-ni-ca, e-ne mis-li in kr-

Harmonij.

mf

1. jo! Mo-dro da nam go-spo-da-ri s sve-te ve-re po-moč-
5. vi, vla-da mi-lo Ce-sa-ri-ca, pol-na duš-ne žlaht-no-

p

1. jo! Bra-ni-mo mu kro-no ded-no zo-per vse so-vraž-ni-
5. sti. Kar se mo-re v sre-čo šte-ti, več-ni Bog naj po-de-

p

1. ke : S Habsburškim bo tronom ved - no sre - ča trd - na Av-stri-
 5. li : Franc Jo - že - fu, Li - za - be - ti, ce - li hi - ši Habs-bur-

1. je. S Habsburškim bo tronom vedno sre - ča trd - na Av-stri - je.
 5. ši! Franc Jože-fu, Li - za - be - ti, ce - li hi - ši Habs-bur - ši!

2.

Za dolžnost in za pravico
Vsak pošteno, srčno stoj;
Če bo treba, pa desnico
S srčnim upom dvigni v boj!
Naša vojska iz viharja
Prišla še brez slave ni:
Vse za dom in za cesarja,
Za Cesarja blago, kri!

3.

Meč vojaka naj varuje,
Kar si pridnost zadobi;
Bistri duh pa premaguje
Z umetnijo, znanostmi!
Slava naj deželi klije,
Blagor bod' pri nas domá:
Vsa, kar solnce je obsije,
Cveti mirna Avstrija!

4.

Trdno dajmo se skleniti:
Sloga pravo moč rodí;
Vse lahko nam bo storiti,
Ako združimo moči.
Brate vodi vez edina
Nas do cilja enega:
Živi Cesar, domovina,
Večna bode Avstrija!

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“
v Ljubljani.

Štiri in trideseto leto.

1894.

Uredil:

JAKOB DIMNIK,

učitelj v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila R. Miličeva tiskarna.

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“
v Ljubljani.

Štiri in trideseto leto.

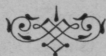
1894.

Uredil:

JAKOB DIMNIK,

učitelj v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila R. Miličeva tiskarna.

Imenik

naših p. n. g. g. sotrudnikov l. 1894.

- Bauer Alojzija*, nadučiteljica v Ljubljani.
Belar Leopold, nadučitelj v p. v Ljubljani.
Benedek Jožef, nadučitelj v Planini.
Bezljaj Jožef, meščanski učitelj in c. kr. okr. šolski nadzornik v Krškem.
Cepuder Jakob, nadučitelj na Studenci
Cepuder Jožef, učitelj v Ljubljani.
Cerar Ivan, učitelj v Škocijanu pri Turjaku.
Česnik Karol, nadučitelj v Predosljah.
Črnagoj Francišek, učitelj v Šmartnem pod Šmarno Goró.
Dimnik Jakob, učitelj v Ljubljani.
Fakin Anton, učitelj v Repentabru.
Finžgar Francišek, potovalni učitelj v Istri.
Furlan Jakob, učitelj v Ljubljani.
Gabršek Francišek, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem.
Gangl Engelbert, učitelj v Ljubljani.
Gärtner Francišek, učitelj v Kranji.
Gerkman Francišek, c. kr. učitelj in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Hiti Matija, nadučitelj v Dobrniči.
Jaklič Francišek, učitelj v Dobropoljah.
Janežič Matija, nadučitelj v Dobu.
Jelenec Luka, nadučitelj v Št. Juriji.
Kecelj Alojzij, učitelj v Ljubljani.
Kleinmeyer Julij pl., c. kr. profesor v Gorici.
Kragl Josip, nadučitelj v Trziči.
Lah Evgen, mestni uradnik in poročevalec pri c. kr. mestnem š. svétu v Ljubljani.
Lavtar Luka, c. kr. profesor v Mariboru.
Levec Francišek, c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Likar Janko, učitelj na Barji.
Likožar Anton, učitelj v Godoviči.
Lužar Fortunat, učitelj na Dobrávi p. Kropi.
Maier Jožef, učitelj v Ljubljani.
Malenšek Srečko, učitelj v Tuhinji.
Mlakar Marija, učiteljica v Planini.
Novak Jožef, učitelj na Brezovici.
Okorn Ivan, učitelj v Trziči.
Orožen Francišek, c. kr. profesor v Ljubljani.
Petkovšek Jožef, učitelj v Goričah.
Pezdič Ivan, nadučitelj v Kranji.
Pin Alojzij, učitelj v Gor. Logatci.
Praprotnik Ana, učiteljica na Igu.
Praprotnik Ivana, učiteljica v Ljubljani.
Primožič Štefan, učitelj v Postojni.
Prostoslav Kretanov, uradnik v Ljubljani.
Ravnikar Jernej, nadučitelj v Mokronogu.
Režek Juraj, učitelj v Ljubljani.
Rozman Florijan, učitelj v Krškem.
Rupnik Ivan, nadučitelj v Leskovci.
Rutar Simon, c. kr. profesor v Ljubljani.
Sachs Alojzij, učitelj v Vipavi.
Simon Karol, učitelj v Lescah.
Slanc Francišek, nadučitelj v Litiji.
Slapšak Julij, učitelj na Trebelnem.
Stegnar Feliks, c. kr. učitelj in deželni poslanec v Ljubljani.
Schmorancer Josip, učitelj v Žužemberku.
Šega Ivan, učitelj v Dolenjem Logatci.
Thuma Janez, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Postojni.
Toman Janko, nadučitelj v Moravčah.
Trošt Francišek, nadučitelj na Igu.
Trošt Francišek, učitelj v Vodicah.
Trošt Ivo, učitelj v Razdrtem.
Zarnik Martin, nadučitelj v Trnovem.
Zavrli Valentin, učitelj v Stopičah.
Ziegler Robert, učitelj v Retečah pri Škofji Loki.
Zupanec Janko, učitelj v Hotiču.
Zupančič Vilibald, c. kr. profesor in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Zupanec Ivan, nadučitelj v Starem Trgu pri Poljanah.
Žirovnik Jožef, nadučitelj v Gorjah.
Žumer Andrej, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.

Skupno število 68.

Kazalo.

I. Vzgoja in pouk.

Na strani	Na strani
Cesar Franc Jožef I. <i>Ivo Trošt</i> 241	Opravila v šolski drevesnici meseca
Cesarska pesem 11, 22	sušca. <i>A. Likozar</i> 69
Cvetličje v šolskem vrtu. <i>Fr. Črnagoj</i>	Opravila v šolski drevesnici meseca
127, 246	mal. travna. <i>A. Likozar</i> 103
Čemu in kako naj se pri šolski mla-	Opravila v šolski drevesnici meseca
dini vzbuja veselje do varčnosti?	vel. travna. <i>A. Likozar</i> 148
<i>Jos. Kragl</i> 279	Opravila v šolski drevesnici meseca
Čitanke na jednorazrednicah. <i>Zc.</i> 257	rožnika. <i>A. Likozar</i> 166
Čitanke na jednorazrednicah. —ž— 360	Opravila v šolski drevesnici meseca
Deželna učiteljska konferenca v Go-	mal. srpana. <i>A. Likozar</i> 200
rici 308, 322 342, 353	Opravila v šolski drevesnici meseca
Domača vzgoja na deželi! <i>Č.</i> 115	vel. srpana. <i>A. Likozar</i> 231
Domoljubje v šoli. <i>A. Pin</i> 145	Opravila v šolski drevesnici jeseni.
Fitzga. <i>L. Lavtar</i> . 161, 181, 196, 211,	<i>A. Likozar</i> 310
228, 249, 258, 295	Popis priprav in poskusov pri obrav-
Hospitacija. <i>M. Janežič</i> 99	navi beril iz prirodošlovja. <i>Fr.</i>
Kako je obrezovati vrtnice? 260	<i>Trošt-Vodice</i> 39, 56, 68, 86, 100
Kako je risati zemljevid Kranjske de-	Praktična uporaba dr. Houdek & Her-
žele. —z— 37, 64.	vertove prirodošlovne zbirke pri
Kako postopaj učitelj v prvem šolskem	berilih za ljudske šole. <i>Fr. Slanc</i>
letu, da dobé otroci dobro podlago	87, 104, 121, 136, 149
v branji in pisanji. <i>Marija Mla-</i>	Spisovni pouk. <i>J. Dimnik</i> 20, 34, 52,
<i>kar</i> 193, 209	65, 83
Kako se sestavlja „Razvrstitev učnih	Šolska in učna razstava v Gorici 305
ur?“ <i>F. F. L.</i> 292	Učno gradivo, priprave in poskusi pri
Kedaj in kako se cepijo vrtnice? 261	obravnavi beril iz prirodošlovja.
Korist šolskega popisovanja. <i>Jakob</i>	<i>Fr. Trošt-Vodice</i> 164, 184
<i>Cepuder</i> 21	Varstvo ptic. —a. 339
Lastovki v slovo. <i>J. Novak</i> 290	Zavetišče naravno zanemarjenim otro-
Misli o ponavljalni šoli. <i>Ivan Okorn</i>	kom. <i>A. Žumer</i> 2
327	Ženska ročna dela 147
Nazorni nauk v spodnjih oddelkih ljud-	
ske šole. <i>Ana Praprotnik</i> 133	

II. Razni spisi.

Angleška učiteljsišča 287	Napovedana vojna in naša bramba . . . 118
Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s poseh-	Petindvajsetletnica novih šolskih po-
nim ozirom na Kranjsko. <i>E. Lah</i>	stav 177
6, 151, 167. 200, 215, 232, 264,	Pravila društva za zgradbo učiteljskega
311, 329	konvikta v Ljubljani 353
Bodi jasno! —ič. 52, 81	Račun vdovskega učiteljskega društva
Ivanu Tomšiču. <i>E. Gangl</i> 139	Simonu Gregorčiču. <i>E. Gangl</i> 321
Iz deželnega zbora goriškega 88	Sklep računa „Narodne šole“. 262
Iz deželnega zbora kranjskega 70	Slavnim okraj. učiteljskim društvom! . 338
Josip vitez Zhishman 289	Slovensko deželno učiteljsko društvo
Ljudsko šolstvo Trsta in njegove oko-	za Kranjsko. —r— 337
lice. —m— 279	Svet večer 372
Močnikova in Cigaletova slavnost . . . 273	Štiri in trideseto lelo 1
Mrtvim tovarišem v spomin 370	V spomin učitelju Josipu Freuensfeldu . 23
Na koncu leta 369	Zdravnik, skrb učitelja bolnika. <i>I. Cerar</i> 117

III. Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

	Na strani		Na strani
Deželna razstava	95	Poštnine proste pošiljatve tiskovin ped.	
Hroščevo leto	95	in didakt. vsebine	218
Metelkove ustanove	170	I. Skladbe cesarjev Ferdinanda III.,	
Pokončevanje hroščev	159	Leopolda I. in Jožefa I.	41

IV. Vprašanja in odgovori stran 24.

V. Književnost.

<i>Bezenšek A.</i> Slovenska stenografija	235	<i>Lavtar L.</i> : Geometrija za učiteljsišča	378
<i>Bezlej Josip.</i> Pouk o črtežih 203, 219, 236		Matica Slovenska	74
<i>Brezovnik A.</i> Zabavnik	26	<i>Mrcina Iv.</i> : Igre in pesmi za otroška	
<i>Dimnik J.</i> Domoznanstvo v ljudski šoli	351	zabavišča in ljudske šole	139
<i>Fajgelj. Missa „Jesu, Rex gloriae“ L.</i>		Nadrobni učni načrt za pouk v realijah	59
<i>Belar</i>	122	<i>N. Fr.</i> : Feldmaršal grof Radecki.	
<i>Flegerič:</i> V delu je rešitev	314	<i>Janko Likar</i>	235
<i>Förster A.</i> : Teoretično-praktična pev-		<i>Nedved:</i> Kratak nauk o glasbi	138
ska šola	351, 376	<i>Nedved:</i> Vaje v petji	138
<i>Freuensfeld Jos.</i> : Venček pravljic in		<i>Nedved:</i> Početni nauk o petji za ljud-	
pripovedek	314	ske šole	139
<i>Gaberšček:</i> Slovanska knjižnica. <i>J. Šega</i>		<i>Novak:</i> Rozhledi poškostvi a pisem-	
12, 335		nictvi paedagogickem. <i>J. Toman</i>	330
<i>Gabršček Fr.</i> : Nazorni pouk v ljudski		Pred stolom tvoje milosti	59
šoli	234	<i>Rohrman V.</i> : Nauk slovenskim gospo-	
<i>Hladnik Ign.</i> : Triindvajset cerkvenih		darjem, kako je zboljšati rejo go-	
napevov	377	veje živine	140
<i>Kaspret Ant.</i> : Zgodovina starega veka	377	<i>Rutar S.</i> : Slovenska zemlja. <i>F. Orožen</i>	
<i>Koblar A.</i> : Izvestja muzejskega društva		<i>Senekovič A.</i> : Osnovni nauki iz fizike	
za Kranjsko	42, 123, 154, 235, 314	in kemije	203
<i>Kocbek Fr.</i> in <i>Kos M.</i> Vodnik za sa-		<i>S. J.</i> : Spomin pridnim učencem	43, 59
vinjske planine in najbližjo okolico	377	<i>Štiasny Lj.</i> : Kamnik. <i>S. R.</i>	186
<i>Komljanec Ivan:</i> Cerkevno leto	59	<i>Štrukelj Iv.</i> : Pomladni glasi IV. zvez.	139
<i>Koprivnik:</i> Šolski vrt	123	<i>Turkuš:</i> Pesmi	123
<i>Kosi A.</i> : Najnavadnejše jezikovne na-		<i>Vabič Fr.</i> : Varujte naše koristne ptice	235
pake učencev ptujskega okrajnega		Vestnik šolske družbe sv. Cirila in	
glavarstva	154	Metoda. <i>G.</i>	42
<i>Kosi A.</i> : Stariši, podpirajte šolo!	187	<i>Volarič H.</i> : Slovenske pesmi za štiri	
<i>Kosi A.</i> : Šaljivi Jaka, II. zvez.	314	moške glasove	314
<i>Kosi:</i> Zabavna knjižnica za slovensko		<i>Vrhovec Iv.</i> : Zgodovinske povesti za	
mladino	123	meščanske šole. <i>Fr. Orožen</i>	202
<i>Kosi A.</i> : Zlate jagode	378	<i>Zupan S.</i> : Krščanski nauk za prvence	203
<i>Lapajne Iv.</i> : Krško in Krčani	236		

VI. Listek.

Kaj je učitelj? Č.	203, 220, 236	Nulla dies sine linea. <i>Pesimist</i>	43
Na Gregorčičevem domu. <i>Prostoslav</i>		Šola in svet. <i>E. Gangl</i> 124, 140, 154.	171
<i>Kretanov</i>	331	Tovarišu pozdrav! <i>Pesimist</i>	25
Nesloga — Slovanom podedovani greh.		Žaba. Č.	75
<i>Pesimist</i>	61		

VII. Naši dopisi.

Z Barja. <i>Janko Likar</i>	221	Iz kočevskega okraja <i>a+b</i>	188
Iz Bele krajine	333, 346	Iz kočevskega okraja	254
Z Dunaja. <i>Josip Petkovšek</i>	315	Iz kranjskega okraja	46
Z Gorenjskega. <i>Fr. Levec</i>	91	Iz kranjskega okraja. <i>L. Jelenc</i> 269,	
Iz Istre. <i>a.</i>	107	284, 300. 315	
Iz kamniškega okraja. <i>Peški</i>	317	Iz krškega okraja. <i>J. Slapšak</i>	337, 362

Iz Leskovca. <i>Ivan Rupnik</i>	78
Izpod Leskovega grma. <i>Pivčan</i> 28, 45, 334	
Iz Ljubljane. <i>A. Kečelj</i>	61
Iz Ljubljane. <i>Fr. Levce</i>	77
Iz Ljubljane. <i>A. Sachs</i>	125
Iz Ljubljane. — <i>mn</i> —	251, 267, 282, 298
Iz ljubljanske okolice. <i>Č.</i>	45
Iz ljubljanske okolice. <i>Ksaverij</i>	237

Iz Ljutomera	27
Iz Postojine	173
Z postojnskega okraja. — <i>mo</i> —	126
Iz radovljiskega okraja. <i>Ž.</i>	156
Iz Reteč pri Škofji Loki. <i>Z.</i>	142
Iz sezanskega okraja. <i>A. F.</i>	14
Iz Stopič	107

VIII. Društveni vestnik.

Iz Dol. Logatca. — <i>a.</i>	349
Iz kamniškega okraja. <i>M. Janežič</i>	238
Iz kranjskega okraja. <i>Luka Jelenc</i>	190
Iz Krškega	253
Iz krškega okraja. <i>X. Y.</i>	189
Izpod Leskovega grma. <i>Pivčan</i>	334, 365
Iz Ljubljane. — Slovensko učiteljsko društvo. <i>J. F.</i>	29, 62, 93
Iz Ljubljane. — Vdovsko učiteljsko društvo. <i>Jos. Cepuder</i>	47, 221
Iz Ljubljane, <i>A. Kečelj</i>	285, 301

Načrt pravil „društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“	108
Načrt pravil „Slov. deželnega učiteljskega društva za voj. Kranjsko“	379
Iz novomeškega okraja. — <i>l.</i>	93
Iz novomeškega okraja	157
Iz novomeškega okraja. <i>M. Hiti</i>	349
Iz postojnskega okraja	189
Iz Radovljice. <i>Ž.</i>	29
Iz radovljiskega okraja. <i>Ž.</i>	206

IX. Imenovanja in osobne vesti.

V vseh številkah.

X. Umrli tovariši.

Kuster Mihael	14, 47
Freuensfeld Josip	15, 27
Witschel Emilija (<i>Bauer A.</i>)	44
Jekovec Andrej (<i>Levec Fr.</i>)	67
Kovšca Marko (<i>Levec Fr.</i>)	78, 91
Jakše Zvonimir	62
Juvanec Ivan (<i>Benedek J.</i>)	94, 125
Ukmar Jakob (<i>Režek Juraj</i>)	110, 141

Strel Ferdo (<i>Ravnikar J.</i>)	127, 187
Tomšič Ivan (<i>Gangl E.</i>)	130
Ferlan Ivan (<i>Malenšek Sr.</i>)	110, 156
Vrančič Anton (<i>Toman J.</i>)	143, 364
O. Hrovat Florentin (<i>Zavrl V.</i>)	172
Plesničar Miroslav (<i>Zupančič J.</i>)	204
Dolenc Rudolf (<i>Trošt Ivo</i>)	239, 268
Gabrovšek Josip (<i>Gangl E.</i>)	378

XI. Uradni razpisi.

V vseh številkah.

XII. Listnica.

Na strani 32, 48, 64, 80, 96, 112, 128, 144, 160, 208, 224, 256, 272, 320, 336, 383.

XIII. Priloge.

Förster A.: „Cesarska pesem“. Po prvotni melodiji J. Haydna.
Bezlag Jos.: Zemljevidna mreža Kranjske.
 Imenik društvenikov vdovskega društva za l. 1894.

XIV. Pedagoška knjižnica.

Dimnik Jakob: „Domoznanstvo v ljudski soli“.
Kamušič Miloš: „Navod slovenski vrtnarič“.

XV. Učiteljski konvikt.

Na strani 30, 95, 108, 127, 143, 191, 207, 223, 239, 255, 271, 286, 319, 335, 353, 382.

